

Samorząd i FRDL partnerami w obszarze planowania przestrzennego

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej jest jednym z ważniejszych zadań własnych gmin. Odpowiedzialność lokalnych samorządów za ład przestrzenny na swoim terenie wynika wprost z art. 3 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W tym samym przepisie prawa wymienione są dwa najważniejsze narzędzia, dokumenty regulujące politykę przestrzenną na poziomie gminnym: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Warto jednak mieć świadomość, że nie są to jedyne narzędzia zarządzania przestrzenią, jakimi dysponują samorządy. Obok planów miejscowych i studium, kwestii przestrzennych dotyczą np. Gminne Programy Rewitalizacji, tzw. uchwały krajobrazowe i strategię. Jednak zapewnienie ładu przestrzennego, szczególnie w obszarach szybko się przekształcających, wymaga znacznie szerszego repertuaru narzędzi niż te określone w ustawach. System planowania przestrzennego na poziomie lokalnym składa się bowiem nie tylko z formalnej części opisanej w ustawach, ale również z nieskodyfikowanych działań i procesów, wynikających z lokalnych potrzeb. Ich przykłady można długo wymieniać. Należą do nich rozbudowane procesy konsultacji społecznych opracowań planistycznych. Na politykę przestrzenną wpływają też działania nieruchomościowe samorządów – wymiany, wykupy, sprzedaż działek. Również wiele działań rewitalizacyjnych nie ma związku z rewitalizacją rozumianą ustawowo, choć przynosi podobne efekty. Samorządy prowadzą działania marketingowe, promocyjne, dotyczące przestrzeni. Niejednokrotnie podejmują współpracę z inwestorami na etapie realizacji planów miejscowych. Coraz częściej decydują również się na sporządzanie polityk sektorowych – dotyczących wybranych aspektów funkcjonowania gminy, np. komunikacji, zieleni czy kompozycji przestrzennej. Rozrastanie się części nieformalnej systemu z jednej strony świadczy o pewnej dojrzałości w podejściu do planowania przestrzeni. Z drugiej strony, narzędzia nieformalne stają się tym popularniejsze, im bardziej niedo-
maga formalna część systemu, bo dają możliwość rozbudowania ustawowych procesów o elementy, których w nich ewidentnie brakuje. Dobrym przykładem ilustrującym takie potrzeby są konsultacje społeczne planów miejscowych i studium gmin, które bardzo często nieformalnie rozpoczynają się znacznie wcześniej niż wymaga tego art. 17 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określający procedurę sporządzania tych dokumentów.

Postępująca profesjonalizacja i rozbudowa działań związanych z kształtowaniem przestrzeni w samorządach ma też swoją cenę. Dodatkowe procesy wymagają organizacji, finansowania i zaangażowania pracowników urzędów. Nie są więc tanie z punktu widzenia administrowania nimi. Jednocześnie potrafią przynieść efekt w posta-

ci wypracowania dużo lepszych rozwiązań przestrzennych, co można traktować jako zysk, łagodzący wcześniej poniesione koszty. Warto zdawać sobie sprawę, że z czasem wspomniane procesy związane z zarządzaniem przestrzenią stają się częścią codziennego funkcjonowania gminy, co oznacza, że powinny mieć swoje odzwierciedlenie w strukturze Urzędów Gmin. Wyrazem takiej ewolucji może być np. powstawanie komórek urzędów odpowiedzialnych za partycypację społeczną, spłaszczanie hierarchicznych struktur, projekty realizowane przy współpracy kilku wydziałów i uwzględnienie nowych obowiązków w zakresie działań urzędników.

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej wspiera samorządy we wdrażaniu rozbudowanych działań okołoplanistycznych. Doświadczenie ekspertów związanych z FRDL było wykorzystane przy sporządzaniu licznych planów miejscowych i studium gmin w całej Polsce. Dzieje się to między innymi poprzez realizację projektów takich, jak „Nowa jakość konsultacji społecznych w planowaniu przestrzennym”. W ramach obu edycji: I (2016–2018), zakończonej i II (2019–2021) prowadzonej obecnie, FRDL wspiera gminy w planowaniu i przeprowadzaniu lokalnych procesów konsultacyjnych dokumentów planistycznych. Konsultacje mają charakter pogłębienny i wykraczają poza konsultacje wynikające z przepisów prawa. W projekcie, którego realizacja zakończyła się w roku 2018 wzięło udział 29 gmin. Dialog z mieszkańcami prowadzony był z wykorzystaniem wielu technik konsultacyjnych. Najczęstszymi technikami konsultacyjnymi zastosowanymi przez gminy były: warsztaty konsultacyjne, spotkania otwarte, mapy interaktywne i spacerki badawcze. Istotnym elementem procesów konsultacyjnych była edukacja z zakresu planowania przestrzennego. Dzięki tak szerokim konsultacjom planu miejscowego czy studium wielu gminom udało się zapobiec konfliktom społecznym w obszarze zagospodarowania przestrzennego oraz znaleźć kompromisowe rozwiązania, które wpłyną na lepszą jakość życia mieszkańców. W obecnie prowadzonym projekcie planowane jest zrekrutowanie co najmniej 20 gmin.

JST, które zgłoszą się do projektu, otrzymają:

- grant na sfinansowanie kosztów przeprowadzenia konsultacji społecznych wybranego dokumentu planistycznego,
- wsparcie doradcze na etapie przygotowania i przeprowadzenia procesu konsultacyjnego udzielane przez eksperta do spraw konsultacji społecznych oraz eksperta ds. planowania przestrzennego,
- pakiet szkoleniowo-warsztatowy dla przedstawicieli urzędu.

Zapraszamy do udziału w projekcie:
www.frdl.org.pl/njk

Autor: Michał Ciesielski

FUNDACJA
ROZWOJU
DEMOKRACJI
LOKALNEJ

Biuro Zarządu FRDL
ul. Żurawia 43
00-680 Warszawa
tel.: 22 351 93 21
fax: 22 351 93 10
zarzad@frdl.org.pl

www.frdl.org.pl